

Z KONCENTRÁKU DO TAJNÉ DVORANY SLÁVY

Rus Sergej Pavlovič Koroljov

1931: Zakládající člen Skupiny pro výzkum reaktivního pohybu (GIRD)

1944: Ve vězení napsal studii *Velké rakety*

1945–1946: Velel skupině sovětských odborníků, která v Německu zkoumala raketu *A-4/V-2*

1957: Vypustil první umělou družici Země *Sputnik*

1959: Zamířil první automatickou sondu *Luna 1* k Měsíci

1961: Vyslal do vesmíru prvního člověka – Jurije Gagarina

Nový věk otevřela fanfára

Když se Sergej Koroljov ve svém dřevěném finském domku ráno probudil, cítil, že se o něj pokouší chřipka. Přesto nemohl ulehnout, vždyť na tenhle okamžik čekal celý život! Oblékl se a odjel do montážní haly.

Na raketové základně v Kazachstánu, která se oficiálně nazývala 5. vědecko-výzkumný zkušební polygón ministerstva obrany (*5yj Naučno-issledovatělskij ispytatělnyj poli-gon – 5-NIIP*), vanul chladný vítr ze stepi. V létě tam panoval suchozemský žár, v zimě kruté mrazy. Teď, na počátku

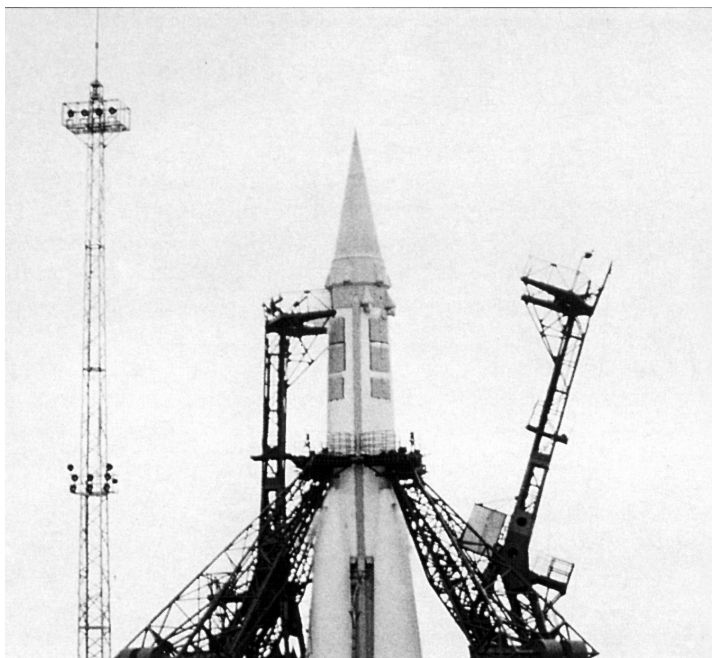
října, bylo počasí ještě snesitelné. V 5.45 hodin místního času vyvezl speciální železniční transportér raketu R-7 s družicí ze zkušební a montážní haly na rampu vzdálenou dva kilometry. Během deseti minut ji zvedli k nebi. Kosmický nosič s první družicí se tyčil do výšky 29 metrů, u základny měl průměr 10,30 metru a vážil přes 272 tun.

Příprava ke startu trvala celý den. Po desáté hodině večer všichni opustili rampu. Většina odjela na pozorovatelnu vzdálenou půldruhého kilometru, Koroljov a jeho nejbližší zamířili do bunkru, odkud budou řídit start. Ten necelý půl kilometr ušli pěšky.

Třebaže specialisté vypočítali, na jakou dráhu se má družice dostat, nikdo netušil, jestli se jí to skutečně podaří. A nikdo nevěděl, jestli ionosféra propustí rádiové signály palubní vysílačky. Náměstek hlavního konstruktéra Leonid Voskresenskij a podplukovník Alexandr Nosov se v bunkru usadili u periskopů. Koroljov zaujal tradiční místo u pultu s přístroji. Je to paradox, ale on, hlavní konstruktér, málokdy na vlastní oči spatřil start svého největšího díla – rakety R-7. Většinou hlídal první vteřiny letu u kontrolních aparatur.

„Zapálit motory!“ Poručík Boris Čekunov stiskl tlačítko PUSK (Vypuštění). Z dvaceti trysek vyrazily plameny. Raketu pohltil oheň. Kazašská noc se rázem změnila v den. Motory vystřelily strašlivou kanonádu. Čtyři chapadla, která udržovala raketu ve vztyčené poloze, padla. Z pekelných plamenů se pomalu vynořovala špička rakety.

Na kosmodromu ukazovaly hodiny 28 minut 34 sekundy po půlnoci 5. října. V Moskvě byl ovšem ještě pátek 4. října 1957 – 22:28 hodin. Ve střední Evropě bylo o další dvě hodiny méně. A na cifernících světa astronomického, který žije podle greenwichského času, bylo 19:28:34.

Raketa R-7 se *Sputnikem 1*, prvním tělesem vytvořeným lidskou rukou, které bylo vypuštěno do vesmíru

PRVNÍ TĚLESO VYTVOŘENÉ LIDSKOU RUKOU – SPUTNIK 1 – SE VYDÁVALO DO VESMÍRU.

Po šesti a půl minutách letu se *Sputnik* od druhého stupně rakety oddělil. Dostal se na dráhu s perigeem 228 kilometrů, apogeeem 947 kilometrů a sklonem k rovníku 65,6 stupně. Letěl tedy asi o 80 kilometrů níže, než balistickí vy počítali – vinou selhání několika motorů a vstřikovacího systému. Ovšem letěl – a to bylo hlavní.

Sputnik kroužil okolo Země každých 96 minut a Koroljov s dojetím v hlase přiznal: „Na tenhle okamžik jsem čekal celý život!“

Svět se skláněl před tímto činem. Komentátor deníku *Washington Evening Star* napsal: „Epocha domýšlivosti skončila.“ *Paris Match*: „Dogma o technickém prvenství Spojených států padla.“

XXX

Nosič *R-7* začali zkoušet 15. května 1957. Po půldruhé minutě letu vybuchl. Rovněž pokusy 11. června a 12. července selhaly. Někteří komunističtí funkcionáři, kteří pořád mysleli po stalinsku, hrozili konstruktérům represemi. Nepochopili, že u tak složitého stroje jsou havárie přirozenou součástí vývoje. Koroljov odletěl do Moskvy, aby to vysvětlil nedočkavému Chruščovovi.

Až 21. srpna raketa poprvé odstartovala a ulétla 6 314 kilometrů a její hlavičce dopadla na cíl na Kamčatce. A 7. září podruhé. Třetí a čtvrtý pokus mohli věnovat družici. Ovšem vojáci byli spokojeni až 29. března 1958 – *R-7* poprvé přesně trefila cíl. Do výzbroje ji přijali v lednu 1960, generálům však vadilo, že nebyla operativní – příprava k jejímu startu trvala několik hodin.

Sputnik je dílem sovětského lidu!

Druhý říjnový týden pozval Nikita Chruščov Koroljova do Kremlu. Komunistický vůdce byl dobře naladěný, vypuštění první družice hodnotil Západ jako obrovské sovětské vítězství a naopak americkou prohru.

„Když jste nám psal o družici, my jsme vám nevěřili,“ přiznal se. „Mysleli jsme si, že fantazírujete, že se chvástáte. Ale teď je to jiné. Blíží se čtyřicáté výročí Velkého října. Nemohl byste, Sergeji Pavloviči, něco vymyslet, čím bychom to oslavili?“

Hlavního konstruktéra napadlo: „A co kdybychom vypustili družici se zvířetem, s pokusným psem?“

Chruščovova tým nadchl: „Ano, pes, živý tvor! Můžete požadovat, Sergeji Pavloviči, všechno, co potřebujete. Ovšem pošlete ho nahoru k výročí?“

Zaměstnanci raketové firmy si uvědomovali, že když včas vypustí do vesmíru pokusného psa, čekají je vyznamenání a peněžní odměny. Málokdo tušil, že první tajemník ÚV KSSS musí obhajovat kosmonautiku před vojáky, dokonce jim vpálil do tváře: „Politické úspěchy kosmických letů jsou důležitější než vašich deset bojových raket!“ Měl pravdu – myšlení světa se začalo měnit.

Půltunový *Sputnik 2* se šestikilogramovým psem Lajkou na palubě odstartoval z kosmodromu 3. listopadu. Původně se počítalo, že pes přežije ve vesmíru 7 až 10 dnů

"All the News That's Fit to Print"

The New York Times

LATE CITY EDITION
Published Monday, Tuesday, Wednesday, Thursday, Friday, and Saturday, except on public holidays, and on the 1st of January, 5th of March, 1st of May, 1st of September, and 25th of December.
Published by The New York Times Company, 1230 Avenue of the Americas, New York 10, N. Y.
Copyright © 1954 by The New York Times Company

VOL. CVII, No. 30,818
NEW YORK, SATURDAY, OCTOBER 9, 1957
FIVE CENTS

SOVIET FIRES EARTH SATELLITE INTO SPACE; IT IS CIRCLING THE GLOBE AT 18,000 M. P. H.; SPHERE TRACKED IN 4 CROSSINGS OVER U. S.

HOFFA IS ELECTED TEAMSTERS' HEAD; WARNS OF BATTLE

Defeats Two Rivals in 1st Round
— Says Union Will Fight "With Every Gun"

By H. H. HARRISON
The election of Walter P. Reuther as head of the United Brotherhood of Carpenters and Joiners of America, and the election of Sidney Hillman as head of the International Union of Marine and Shipbuilding Workers of America, were the two main events in the election of new leaders of the two largest unions in the country.

COURSE RECORDED

Navy Picks Up Radio Signals—4 Report Sighting Device

By WALTER WELLS
A radio receiver aboard the USS *Albatross* (AG-42) picked up a radio signal from a satellite in orbit around the earth, the Navy announced today. The signal was received by the ship's radio receiver at 10:30 a. m. on Oct. 4, and was identified as the signal from the satellite.

560 MILES HIGH

Visible With Simple Binoculars, Museum Says

For the first time in the history of the world, a satellite in orbit around the earth is visible to the naked eye. The satellite, which is 560 miles high, can be seen with the aid of a pair of binoculars, the Smithsonian Institution says.

Device Is 8 Times Heavier Than One Planned by U. S.

WASHINGTON, Oct. 8—Leaders of the United States satellite program were astonished tonight to learn that the Soviet Union had launched a satellite eight times heavier than the one planned by the United States.

FAUBUS COMPARES HIS STAND TO LEE'S

By JOHN H. MURPHY
Gov. William G. Fabius, who today announced that he would support the anti-communist program of the United States, compared his stand to that of Lee Harvey Oswald, the assassin of President John F. Kennedy.

1947 Wages in City—ARGENTINA TAKES 10% Rate Predicted; 200,000 Pupils Out

By H. H. HARRISON
The Argentine government today announced that it would raise wages by 10 percent and that it would send 200,000 pupils out of school.

State of Siege Proclaimed in Buenos Aires Region—Arrests Reported

By H. H. HARRISON
The Argentine government today announced that it had proclaimed a state of siege in the Buenos Aires region and that it had arrested several persons.

See He Will Remain Loyal to People of Argentina—All Is Quiet at School

By H. H. HARRISON
The Argentine government today announced that it had received a letter from a man who said he would remain loyal to the people of Argentina and that all was quiet at the school.

SATELLITE SIGNAL BROADCAST HERE

By H. H. HARRISON
The first satellite signal was broadcast here today. The signal was received by the radio receiver of the USS *Albatross* (AG-42) and was identified as the signal from the satellite.

Zpráva v *New York Times*, 5. 10. 1957

V muzeu na Bajkonuru vystavují maketu první družice *Sputnik*

a potom bezbolestně zahyne s ukončením dávky kyslíku. Návrat nebyl možný – technika to neumožňovala. Avšak v kabině selhal stabilizátor teploty, horko vystoupilo až na 40 stupňů. První kosmický cestovatel zemřel ze stresu a přehřátí asi po 5 až 7 hodinách. Sověti o tom pomlčeli, obávali se, že by to poškodilo význam tohoto experimentu. Pravdu zveřejnil až jeden z vědců Dmitrij Malašenkov v říjnu 2002. Přesto se podařilo získat první informace o vlivu kosmického letu na živý organismus.

Chruščov zářil štěstím. Lajka opanovala první stránky novin, první místa rozhlasových a televizních relací celého světa. A samozřejmě s ní Sovětský svaz, socialismus a on sám. Chtěl dát Koroljovovi druhou *Zlatou hvězdu hrdiny socialistické práce*, ale pak si uvědomil, že si loni přišel